

.....
Ключевые слова: западные области Украины, польское меньшинство, 1991-2016 гг., польское национальное сообщество, полонийная пресса.

Статтю подано до редколегії 28.11.2016 р.

УДК [94:34] (477:100) «20»

Т. І. Пилипенко

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Авторка статті аналізує процес трансформації ролі національної держави під впливом суспільно-політичних процесів, що відбуваються сьогодні у світі. Досліджуються проблеми трансформації держави в умовах глобалізаційних процесів. Розглянуто теоретичні підходи до визначення сутності глобалізації, її впливу на державний суверенітет України, тенденції змін функцій держави в сфері економіки і політики. Обґрунтовано значимість суверенних держав при формуванні внутрішньої і зовнішньої політики глобального співтовариства, визначаються основні цивілізаційні виклики для національної української держави.

Ключові слова: національна держава, державний суверенітет, глобалізація, антиглобалізація, наднаціональність, постінформаційне суспільство, громадянство, ідентичність, світовий порядок, міжнародні відносини, цивілізаційні виклики.

Загальновизнаним є той факт, що в наш час глобалізація з різним ступенем інтенсивності охоплює практично всі сфери життя людського суспільства: економічну, політичну, правову, соціальну, культурно-інформаційну. Глобалізаційний вплив прослідковується в міжнародних відносинах, все більш складними стають завдання щодо забезпечення глобальної безпеки як для всього світового співтовариства в цілому, так і для окремих його членів [12, с.29].

На карті світу все більше проявляються нові кордони – кордони економічного впливу, інтересів держав, що не збігаються з адміністративно-територіальними. Могутні держави, користуючись своєю економічною та, відповідно, і військовою міццю, отримують реальну змогу нав'язувати свою волю всьому світу, зокрема, державам так званого «перехідного типу», до яких відноситься і Україна. Економічне домінування породжує політичне, найпередовіші досягнення науки використовуються у військових або злочинних цілях, все більш грізну небезпеку становить деградація навколишнього середовища, величезний ядерний арсенал, накопичений наддержавами, створює загрозу глобальної ядерної катастрофи, зростає диференціація населення за рівнем доходів, постають глобальні демографічні проблеми, виникає необхідність загальної боротьби з тероризмом. Питання нації та національної держави, так само як і глобалізації, отримали певне висвітлення в науковій літературі. Так, цими проблемами займаються вчені З. Бауман, Е. Гідденс, У. Бек, Д. Арчібугі, Р. Робертсон, В. Іноземцев, Р. Фалк, Ф. Фукуяма тощо. Серед авторів, чий праці присвячені аналізу впливу глобалізації на політичну організацію суспільства, варто відзначити, насамперед: Д. Хелда, Е. Сміта, А. Фрімана, С. Кастельса, А. Румянцева, Б. Капустіна, О. Андреєву, А. Блінова тощо.

Метою означеної статті є окреслення теоретичних підходів до визначення сутності глобалізації, її впливу на державний суверенітет України, тенденції змін функцій держави в сфері економіки і політики.

Проблемною є та обставина, що глобалізація в тих її формах, в яких вона має місце в останні десятиліття, у багатьох випадках призвела до послаблення інституту державного суверенітету і навіть порушення територіальної цілісності держав, як це має місце в Україні, Сирії. Через активізацію глобальних та регіональних рухів самих національних держав дедалі більше, вони втрачають свою, колись повну, владу над економікою, політикою й культурою своїх народів і, відповідно, право представляти їх на міжнародній арені [5].

Все частіше висловлюються припущення, зокрема, від фахівців, що сучасна держава деактуалізується: вона починає відігравати роль регіональної філії якоїсь граничної корпорації [14, с.4]. У той же час, коли більшість держав прагнуть стати на шлях розвитку ринкових відносин, позначають пріоритетними принципи демократії та правової держави, на жаль, правова та інші науки серйозно відстають від реалій і потреб нашого часу, адже перед людським суспільством постає завдання формування нового світового порядку, а найкращою формою визначення його основних принципів є угода держав.

Варто зазначити, що державний суверенітет є ідеологічно-практичною цінністю для всіх держав, і в цьому контексті може видатися, що абсолютизація пріоритетів та міжнародного права над національним часто створює значні проблеми і вносить дестабілізацію в життя держав, однак завдання держави – створити власну систему правових засобів забезпечення

державно-правової своєрідності, національно-культурної самобутності. Слушною є думка Співака В.М, що наступ на державність, суверенітет держави, суверенітет нації, не є виправданим. Очевидно, процеси глобалізації неповинні повністю «стирати» національно-державні відмінності. Держава може лише частково поступитися суверенітетом з метою вирішення окремих проблем, в тому числі глобального характеру, але це не означає повної втрати її суверенітету [17].

Національна держава нині є найбільш розвиненою формою суспільного договору, в межах якого люди можуть певною мірою впливати на умови свого існування. Будь-яка держава, незалежно від рівня економічного розвитку, має суверенітет на рівні з іншими державами. Говорити про повну втрату суверенітету означає визнавати зникнення держави як такої. Повної втрати суверенітету держави бути не може. Такий підхід до розуміння окресленого питання є не чим іншим, як вадою глобалізації. Навпаки, глобалізація збагачує поняття суверенітету, наповнює його новим змістом. Державний суверенітет залишається незмінним у рамках відносин суб'єктів світового процесу [6, с. 15].

У сучасному світі глобалізуються проблеми, а, отже, глобалізуються і завдання, що стоять перед світовим співтовариством. Очевидно, що в царині міжнародного права найбільший вплив мають держави, сильні в економічному плані, саме їх політика є одним з найважливіших факторів, що викликають як негативні, так і позитивні наслідки глобалізації.

Неможливо не помітити, що останнім часом все активніше розгортає свій потенціал як альтернативний напрям –антиглобалізм, який прагне перетворитися на головного політичного і громадського супротивника існуючого ладу, принаймні на Заході, стати другим полюсом у рамках західної цивілізації. Так, головними наслідками 2016 року стали референдум про вихід Великобританії зі складу Європейського Союзу та перемога Дональда Трампа в президентських виборах у США. Нова економічна політика президента Трампа – це спроба згортання глобалізації, ставка на власне промислове виробництво і обмеження впливу фінансових структур аж до повернення закону Гласса-Стіголла, відмова від Транстихоокеанського партнерства, а можливо, в подальшому і від Трансатлантичного. При цьому варіанті розвитку антиглобалізм може стати легітимним наступником соціал-демократичного, комуністичного та інших лівих рухів минулого і, як такий, буде протистояти вже не неолібералізму, а його можливим спадкоємцям. Тому передчасно робити висновки про початок краху глобалізму, оскільки сучасний світ, передусім, його економічні та інформаційно-технологічні складові мають надзвичайно міцні позиції. Разом з тим, є всі підстави для того, щоб з повною впевненістю стверджувати, що світова система вступила у своєму розвитку в період надвзаємодії і дифузії, що в останні роки все активніше заявляють про себе численні і різноманітні як інтеграційні, так і дезінтеграційні процеси [13, с. 31]. Відтак, очевидно, що зараз небаченими темпами відбувається формування нового світового порядку, контури якого ще далекі від завершеності і передчасно давати точні, науковообґрунтовані прогнози.

Глобалізація в її сучасному варіанті приводить до «переформатування» структури сучасного світу, а в результаті цього – до коригування національних систем державного управління, зміни стратегій економічного, політичного та духовного розвитку, що породжує суцільну взаємозалежність світу, яка і складає основу його функціонування. Зростаюча взаємозалежність уніфікує й стандартизує умови та фактори розвитку окремих країн світу, є своєрідним індикатором визначення рівня сталості розвитку національних держав, а отже, і їх потенціалу в протистоянні викликам глобалізаційних процесів, які й стають сьогодні основним критерієм об'єднання держав у відповідні глобальні чи регіональні структури. Протистояти таким глобалізаційним викликам здатна лише та держава, яка має активну систему управління, реалізує власну геополітичну стратегію розвитку, максимально оберігає свій суверенітет, орієнтується в глобальному просторі, а головне - володіє ефективними механізмами впливу та навіть і управління ним [10].

Очевидно, що національна держава не зникне безслідно, більш вірогідно, що на її місце прийде інша – яка еволюціонує в нову форму політичної організації суспільства, що відповідає конструкції глобального політичного порядку. Виділимо лише основні кризові виклики сучасної України, що впливають на стан нашої держави в період суперечливих світових тенденцій:

1. Відсутність чітких цілей і орієнтирів національного розвитку, стратегічних установок і, головне, суб'єкта, здатного їх реалізувати.
2. Низька якість управлінської еліти та кадрів, ураженість їх тотальною корупцією. Влада нездатна для проведення масштабних - необхідних для історичного моменту – перетворень. Україна, при збереженні нинішніх умов, приречена на інерційний сценарій розвитку - деградацію.
3. Низький рівень правової культури державних чиновників. В той же час українське суспільство набуло вже більш досконалої структури і досягло зрілості, а влада так і не набула власної форми та остаточної структури [17].
4. Напівкримінальний, тінювий, непублічний характер економічних і політичних відносин.

5. Сировинний характер української економіки, що впливає на не вигідне становище в світовій системі розподілу праці.

6. Відсутність розвинутої соціальної інфраструктури як головної бази зростання і основи ефективного функціонування.

7. Неможливість впливати на зовнішню ситуацію, а разом з нею нейтралізувати негативний вплив зовнішніх факторів, що особливо показово в умовах наростаючої військової агресії з боку Російської Федерації. Україна втрачає ініціативу в глобальних процесах, що впливають на становлення нового глобального порядку на тлі повного нерозуміння мінливого світу і міжнародних процесів.

8. Відсутність інвестицій для втілення надзавдання – забезпечення нової хвилі модернізації та індустріалізації.

9. Демографічна криза.

10. Бідність переважної більшості громадян, а разом з нею і відсутність соціальної бази економічного підйому.

Дуже непросто державі з такими проблемами, ностальгічними спогадами про колишній світ з чітко вираженими національними кордонами, звернутися до будівництва нової світової структури, адже в кінцевому рахунку, очевидним є той факт, що в наш час головна, фундаментальна світова тенденція полягає в уніфікації всього світу [13, с.31].

Можна погодитися з думками тих науковців, які стверджують, що уніфікація є відплатою людства за розвиток цивілізації, є початком шляху до постінформаційного майбуття [9, с. 117]. Національна державність піддається подвійному пресингу: впливу міжнародної та наднаціональної спільноти зверху, локальних і регіональних структур – знизу. Нова світова реальність вимагає глибокого фахового аналізу, має визріти нова генерація фахівців, які узагальнять те, що відбувається, зуміють оцінити феномен глобалізації з правової точки зору, адже світові глобалізаційні процеси впливають на національні державно-правові інститути як через міжнародне право, так і через опосередковані ланки: наприклад, через тотальне поширення західних культурних цінностей, глобалізацію інформаційного простору тощо [13, с.30].

В умовах глобалізації поглиблення правового регулювання відбувається при тісній міжнародно-правовій взаємодії. Основу глобальної юридизації суспільних відносин в сучасних демократичних державах становлять, насамперед, процеси правового удосконалення та модернізації. Вони можуть бути представлені в різних аспектах: а) інституціональному, правотворчому, що полягає в зближенні правових систем сучасності; б) реалізації права, де особливий інтерес викликає формування наднаціональних юрисдикційних органів; в) в аспекті утвердження нової правової ідеології, нового типу правосвідомості та правової культури, що виражається, зокрема, в уніфікації правових цінностей, зближенні та гармонізації фундаментальних характеристик національних правових культур тощо [11, с.66].

Глобалізація дала безцінну можливість обміну як позитивним, так і негативним правовим досвідом в рамках міжнародного співтовариства, що створює умови для подальшого поглиблення більш якісного правового регулювання. Окремо зауважимо, що важливою тенденцією розвитку сучасного національного законодавства України слід вважати зміну джерельно-правової бази, зумовлену глобальним зближенням правових систем. Така тенденція в черговий раз ілюструє зростання ролі закону в сучасних умовах глобальної інтеграції. Все це спричиняє суттєві зміни в конституційному, цивільному, сімейному, кримінальному, кримінально-процесуальному національному законодавстві тощо. Окрім того, завдяки гармонізації національного законодавства з міжнародним правом, істотно розширилися можливості держави в сфері зовнішньоекономічних відносин (спрощення руху товарів, робочої сили, пільгові мита тощо).

Позитивним є та обставина, що завдяки закріпленню в міжнародному праві загальноновизнаних стандартів відбувається взаємообмін держав позитивним правовим досвідом, накопиченим впродовж тривалого часу, в тому числі в рамках прийняття безпосередньої участі в справах світової спільноти [13, с. 32]. Загалом, описувана тенденція може бути оцінена позитивно з невеликим застереженням про те, що Україна має, насамперед, відстоювати свої національні інтереси, свій зовнішній суверенітет, а не прагнути будь-якими жертвами вступити в світову спільноту або ж автоматично виконувати вимоги більш впливових держав. Як приклад, можна послатися на проблеми імплементації Мінських угод.

Все більша увага в національному законодавстві приділяється закріпленню, забезпеченню і захисту прав особистості, втіленню загальнолюдських принципів гуманізму і справедливості. Перелік невід'ємних прав людини визначено в багатьох міжнародних документах, таких як Міжнародний пакт про громадянські і політичні, Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод тощо [3]. У міжнародних актах ідеться про універсальність, взаємозв'язок і взаємозалежність всіх прав людини, а також про те, що міжнародне співтовариство має уважно

ставитися до прав людини, на справедливій і рівній основі [3]. Всі зазначені положення знайшли своє вираження в законодавстві держав, що вступили в глобалізаційні процеси.

Втілюючи в національне законодавство демократичні принципи управління, все більша кількість національних держав впроваджують в своє позитивне право і якісно розвивають норми, що стосуються загального виборчого права, багатопартійності, інституту референдуму, поділу влади з визнанням парламенту як вищого органу законодавчої і представницької влади, свободи совісті і віросповідання, незалежності суду, рівноправності різних націй тощо [13, с.30].

Демократія стала своєрідним гаслом розвитку сучасного глобалізованого світу і, якщо внутрішня державна політика не орієнтована на розвиток демократичних принципів, така країна не може стати рівноправним членом світового співтовариства. Показово, що вирішальним фактором стрімкого переходу до демократії в деяких країнах став якраз той фактор, що їх державна правляча еліта виявилася не в стані протиставити натиску глобалізаційних процесів і дискредитувала себе перед населенням (Індонезія, Південна Корея 1997-1998 років після азійської економічної кризи). Цей приклад ілюструє позитивний характер демократичних глобалізаційних державно-правових тенденцій. Очевидно, що українській політичній еліті теж варто засвоїти ці уроки.

В епоху глобалізації мало не на перше місце виходять проблемні питання, що стосуються транскордонного руху капіталів, впливу транснаціональних корпорацій на державну і, загалом, світову політику, економічного домінування найбільш розвинених країн та труднощів для національних виробників. Глобалізація завдає принципових змін традиційним інститутам суспільства, пропонуючи, натомість, абсолютно нові, пристосовані до її умов, зразки (замість національних компаній чи підприємств – ТНК; замість внутрішньодержавних засобів комунікації – глобальну мережу Інтернет; замість держави – різного масштабу наддержавні структури та утворення) [15, с. 429]. Все більша частина законодавства присвячена економічним проблемам, оподаткуванню, детальному регулюванню інститутів власності, матеріальної відповідальності. Все більшого значення набуває цивільне, цивільно-процесуальне, підприємницьке, митне, трудове законодавство тощо.

Що ж стосується соціалізації права, то в цьому контексті держава, хоча і намагається реалізувати загальновизнані норми і принципи, що стосуються захисту і турботи про матеріальні інтереси громадян, однак, здійснює це несистемно, хаотично, замість глибокого соціально-економічного аналізу переважають популізм та волюнтаризм. А саме ці проблеми потребують підвищеної правової уваги в контексті недопущення соціальних хвилювань в умовах значних суспільно-державних трансформацій, викликаних формуванням глобальної світової системи.

Глобальний розвиток інформаційних систем, лібералізація прикордонного режиму, спрощення транскордонного руху фінансових коштів, зрештою, дуже активна політика ряду держав з розширення своїх правових, культурних та інших цінностей, їх прагнення бути лідерами на міжнародній арені – все це, на жаль, посприяло розвитку міжнародного тероризму. На часі необхідність ще однієї суттєвої тенденції в національному законодавстві – закріплення нових, додаткових заходів боротьби з тероризмом. Українське антитерористичне законодавство потребує вдосконалення та переосмислення, особливо з огляду на нові виклики, спричинені агресією з боку Росії [4]. Україна, як ніяка інша держава, на власному досвіді усвідомила, що саме через реалізацію глобальної безпеки сьогодні можна досягнути відповідного рівня національної безпеки. Слушною є думка У.Бека про необхідність транснаціоналізації держав, які в умовах глобалізації мають відмовитися від частини свого суверенітету, щоб таким чином у межах глобального простору вирішити частину своїх національних проблем [8, с.163]. Унаслідок цього окрема національна держава здобуде національну безпеку лише долучившись до відповідних глобальних структур.

Глобалізація активно або пасивно має великий вплив на ментальність, соціальну поведінку, на життєвий світ людей. В умовах процесу глобалізації змінюються мотиви і ціннісні орієнтири людей. Зростає індивідуалізація сучасних суспільств в умовах прогресуючого ослаблення зв'язків особистості з певним соціальним середовищем або групою, все менш здатної забезпечувати її чіткою і ясною системою норм, цінностей, стандартів поведінки. За влучним висловом Ф. Фукуями, глобалізація є результатом взаємодії мільйонів людей в усьому світі. «Вони втілюють власні цілі, спільно створюючи систему, зорієнтовану на впровадження інновацій, а це, в свою чергу, служить їхнім приватним цілям. Глобалізація така ж багатолика, як і ті люди, котрі беруть в ній участь» [18]. Крім того, в нинішніх умовах глобалізації спостерігається різке зниження керованості суспільних процесів, саме це ми спостерігаємо і в Україні впродовж останнього часу. Необхідна нагальна модифікація інститутів і систем управління суспільним розвитком, яка дозволила б з більшою результативністю втручатися в процеси глобалізації з метою протидії не з об'єктивною логікою цих процесів, а з витратами і можливістю несправедливого їх використання в інтересах невеликої кількості держав і порівняно вузьких соціальних груп.

Попри всі складнощі, державний суверенітет був і залишається важливою юридичною і політичною категорією. У ньому виражається сумарна характеристика всіх ознак держави. Вона є суверенною, якщо здатна самостійно вирішувати внутрішні й зовнішні справи з дотриманням норм міжнародного права [17]. З огляду на це, потребує кардинального переосмислення правова політика держави, адже вона не відповідає завданням модернізації суспільства і держави в сучасних умовах.

Варто зазначити, що національні держави приречені враховувати об'єктивні процеси, які відбуваються у світі, брати участь у вирішенні глобальних проблем, зміцненні світового правопорядку. Потрібно вчитись управляти процесом входження до глобального середовища, дбаючи при цьому про соціальний захист населення та національну безпеку. Українська держава, не дивлячись на величезні труднощі в яких вона опинилась, мусить переосмислити засади своєї державної політики, інакше вона ризикує не лише потрапити в ізоляцію, але і втратити повноцінну суверенність. Глобалізаційні виклики, на які національна держава зможе гідно відповісти можуть збагатити її суверенітет, наповнити його новим змістом. Лише сильна, суверенна національна держава здатна, домагатися демократизації глобального цивілізаційного світу і знайти в ньому своє гідне місце.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1996 // Міжнародне публічне право. Збірник документів. Том 1. – Москва: БЕК, 1996. – С. 470-487.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1996 // Міжнародне публічне право. Збірник документів. Том 1. – Москва: БЕК, 1996. – С. 465-470.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята 4 листопада 1959 р. // Збірка договорів Ради Європи: Українська версія. – Київ, 2000. – 654 с.
4. Про боротьбу з тероризмом [Електронний ресурс]: Закон України від 20 берез. 2003 р. №638 ІV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Андріяш В.І. Сучасні національні держави в умовах глобалізаційних процесів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_5_5
6. Алексеєнко І. В. Трансформація інституту національної держави в умовах глобалізації світу: Автореф. дис... докт. політ. наук – Київ, 2006. – 19 с.
7. Андрєєва О. Кризові тенденції національної ідентичності в Європі та їх вплив на національну ідентичність сучасної України / О. Андрєєва // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Випуск 11. – Київ – Миколаїв, 2007. – С. 81-96.
8. Бек У. Чтотакоеглобализация? Ошибкиглобализма –ответы на глобализацию / У. Бек; пер. с нем. А.Григорьева и В. Седельникова. –Москва: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
9. Блинов А. Национальноегосударство в условияхглобализации: контурыпостроенияполитико-правовоймоделиформирую-щегося глобального порядка. – Москва: МАКС Пресс, 2003. – 149 с.
10. Войтович р. Вплив глобалізації на розвиток сучасного світу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vidkrytiochi.org.ua/2013/06/blog-post.html>
11. Гоша І.О. Вплив глобалізації на розвиток конституційного права у контексті забезпечення європейських правових стандартів // О. Гоша // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Право. –2014. –№7. С. 67-74.
12. Макогон Б. В. Тенденциразвитиясовременногогосударства в условияхглобализации/ Б.Макогон //Бизнес в законе. –2012. – №2. –С. 29-39.
13. Макогон Б.В. Современноегосударство в условияхглобализации / Б.Макогон // Современноегосударство. –2012. – №2. –С. 29-39.
14. Переслегин С. Б. Самоучитель игры на мировойшахматнойдоске. – М: АСТ; СПб.: TerraFantastica, 2006. – 619 с.
15. Подаєнко Ю. Національна держава в добу глобалізації //Ю.Подаєнко // Збірник наукових праць Наукові записки Серія «Культурологія» Випуск 5. – Острог, 2010. – С. 425-435.
16. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху. – Київ: Ніка-Центр, 2006. – С.121-161.
17. Співак В. Суверенна держава у процесі глобалізації / В.Співак // Українсько-грецький юридичний міжнародний науковий журнал «Порівняльно-правові дослідження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/18397/28Spivak.pdf?sequence=1>.
18. Фукуяма Ф. Глобалізація безкінечна [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ji.lviv.ua/n19texts/fukujama.htm>
19. Чубко Т. П. Глобалізація: поняття, вплив на сучасні державу і право / Т. П. Чубко // Форум права. – 2010. – №1. – С. 396-405.

Pylypenko T.I. The Problems of Ukrainian National State in Conditions of Modern Civilization Challenges

The article characterizes the transformation of the role of the national state influenced by sociopolitical processes occurring in the world today and analyzes the problems of state existence in terms of globalization. It reveals theoretical approaches to defining the essence of globalization and its impact on the State Sovereignty of Ukraine, tendencies in the change of state functions in economy and politics. The author justifies the importance of sovereign states in the formation of domestic and foreign policy of global community, defines the basic civilizational challenges for national Ukrainian state.

Keywords: national state, state sovereignty, globalization, anti-globalization, over-nationality, post-informational society, citizenship, identity, world order, international relations, civilizational challenges.

Пилипенко Т.И. Проблемы украинского национального государства в условиях современных цивилизационных вызовов

В статье характеризуется процесс трансформации роли национального государства под влиянием общественно-политических процессов, происходящих сегодня в мире. Анализируются проблемы существования государства в условиях глобализационных процессов. Рассмотрены теоретические подходы к определению сущности глобализации, ее влияния на государственный суверенитет Украины, тенденции изменений функций государства в сфере экономики и политики. Обоснована значимость суверенных государств при формировании внутренней и внешней политики глобального сообщества, определяются основные цивилизационные вызовы для национального украинского государства.

Ключевые слова: национальное государство, государственный суверенитет, глобализация, антиглобализация, наднациональность, постинформационное общество, гражданство, идентичность, мировой порядок, международные отношения, цивилизационные вызовы.

Статтю подано до редколегії 2.02.2017 р.